

Institute for Research
& Planning in Higher Education

Higher Education Letter

Print ISSN: 2008-4617

National Organization
for Educational Testing

The Mediating Role of Academic Engagement in the Relation between Employment Hope and Academic Buoyancy among Students at Yazd University

Negin Mohammadi, Kazem Barzegar Bafrooei, Hossain Hassani

1. Master of Educational Psychology, Yazd University, Yazd, Iran. Email: Negin.mohamadi.95@gmail.com
2. Corresponding Author, Associate Professor, Department of Psychology and Educational Sciences, Yazd University, Yazd, Iran; (Corresponding Author), Email: k.barzegar@yazd.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Psychology and Educational Sciences, Yazd University, Yazd, Iran. Email: hassani.hossain@yazd.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article Type:

Research Article

Received

Received in

revised form

Accepted

Published online

Objective: The present study was conducted with the aim of investigating the relationship between Employment hope and academic buoyancy with the mediation of academic engagement.

Methods: The descriptive research method was of the correlation type based on structural equation modeling. The statistical population of all students of Yazd University in the academic year 2021-2022 was equal to 14470 people, of which 216 people were considered as a statistical sample. The non-random sampling method was available. Research tools include: Qureshirad's Employment hope Questionnaire (2007); Fredricks, Blumenfeld, Paris Academic engagement questionnaire (2004); and Academic Buoyancy questionnaire of Dehghanizadeh and Hossein Chari (2012) were obtained, and the reliability of each of the questionnaires was obtained through Cronbach's alpha coefficient, 0.94, 0.87 and 0.89, respectively. Data were analyzed using SPSS23 and AMOS24 software.

Results: The results showed that hope for employment has a direct and significant effect on academic engagement ($\beta=0.42$; $P<0.01$) and an indirect and significant effect on behavioral engagement ($\beta=0.39$; $P<0.01$), cognitive ($\beta=0.35$; $P>0.01$) and emotional ($\beta=0.32$; $P>0.01$). Employment hope has a direct and significant effect on academic vitality ($\beta=0.29$; $P<0.01$). However, there is no significant relationship between academic conflict and academic vitality, and academic conflict cannot mediate between hope for employment and academic vitality.

Conclusion: Therefore, the hope of getting a job related to the field of study and students' interest is important in their efforts to increase their engagement and academic Buoyancy. It is possible to provide consulting services, hold educational workshops related to the field of study, psychological capital training, introduce successful educated people who are prominent in the field of entrepreneurship and employment, create a safe environment, combined with a sense of hope, trust and confidence, the platforms for increasing engagement and buoyancy. provided students with education.

Keywords: Employment Hope, Academic Engagement, Academic Buoyancy, Students, University.

Cite this article: Mohammadi, Negin; Barzegar Bafrooei, Kazem; Hassani, Hossain (2024). The Mediating Role of Academic Engagement in the Relation between Employment Hope and Academic Buoyancy among Students at Yazd University. *Higher Education Letter*, 17 (65):1-17. DOI:

© The Author(s).

Publisher: Institute for Research & Planning in Higher Education & National Organization of Educational Testing

بررسی نقش واسطه‌ای درگیری تحصیلی در ارتباط میان امید به اشتغال و سرزندگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه یزد

نگین محمدی، کاظم بزرگر بفرولی، حسین حسینی

۱. دانش آموخته کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه یزد، یزد، ایران. رایانامه: Negin.mohamadi.95@gmail.com

۲. دانشیار دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه یزد، یزد، ایران؛ (نویسنده مسئول)، رایانامه: k.barzegar@yazd.ac.ir

۳. استادیار دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه یزد، یزد، ایران. رایانامه: hassani.hossain@yazd.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: پژوهش حاضر باهدف بررسی رابطه میان امید به اشتغال و سرزندگی تحصیلی با واسطه‌گری درگیری تحصیلی، انجام شد.
دریافت: اصلاح: پذیرش: انتشار:	روش پژوهش: روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی مبتنی بر رویکرد مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری همه دانشجویان دانشگاه یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ برابر با ۱۴۴۷۰ نفر بود که تعداد ۲۱۶ نفر از آن‌ها به عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری به شیوه غیرتصادفی دردسترس بود. ابزار پژوهش شامل: پرسش‌نامه امید به اشتغال قریشی‌راد (۱۳۸۷)؛ درگیری تحصیلی فریدریکز، بلومنفیلد و پاریس (۲۰۰۴) و پرسش‌نامه سرزندگی تحصیلی دهقانی‌زاده و حسین‌چاری (۱۳۹۱) بود که پایایی هر یک از پرسش‌نامه‌ها از طریق ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب، ۰/۹۴، ۰/۸۷ و ۰/۸۹ به دست آمد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS23 و AMOS24 تجزیه و تحلیل شد.
	یافته‌ها: نتایج نشان داد که امید به اشتغال اثر مستقیم و معناداری بر درگیری تحصیلی ($\beta = 0/42, P < 0/01$) و اثر غیرمستقیم و معناداری بر درگیری رفتاری ($\beta = 0/39, P < 0/01$)، شناختی ($\beta = 0/35, P < 0/01$) و عاطفی ($\beta = 0/32, P < 0/01$) دارد. امید به اشتغال بر سرزندگی تحصیلی نیز اثر مستقیم و معناداری ($\beta = 0/29, P < 0/01$) دارد. اما میان درگیری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی رابطه معناداری وجود ندارد و درگیری تحصیلی توان واسطه‌گری میان امید به اشتغال و سرزندگی تحصیلی را ندارد.
	نتیجه‌گیری: بنابراین امید به دست‌آوردن شغلی مرتبط با رشته تحصیلی و موردعلاقه دانشجویان، در تلاش آن‌ها برای افزایش درگیری و سرزندگی تحصیلی آن‌ها حائز اهمیت است. می‌توان با ارائه خدمات مشاوره‌ای، برگزاری کارگاه‌های آموزشی مربوط به رشته مشغول به تحصیل، آموزش سرمایه روان‌شناختی، معرفی افراد تحصیل کرده موفق که در حوزه کارآفرینی و اشتغال شاخص‌اند، ایجاد محیطی امن، توأمان با حس امید، اعتماد و اطمینان بسترهای افزایش درگیری و سرزندگی تحصیلی دانشجویان را فراهم کرد.

کلیدواژه‌ها: امید به اشتغال، درگیری تحصیلی، سرزندگی تحصیلی، دانشجویان، دانشگاه.

مقدمه

بر اساس دیدگاه کل‌نگر و روان‌شناسی مثبت‌گرا، اصلی‌ترین و پایه‌ای‌ترین سازه‌هایی که باید مورد بررسی قرار گیرند، عواملی‌اند که باعث سازگاری هرچه بیشتر افراد با چالش‌ها، تضادها، نیازها و تهدیدهای زندگی آن‌ها می‌شوند (حسین‌چاری و همکاران، ۱۳۹۸). یکی از متغیرهای مهم برگرفته از روان‌شناسی مثبت‌گرا که با موفقیت تحصیلی دانشجویان در ارتباط است، سرزندگی تحصیلی مقابله موفقیت‌آمیز با وقفه و عقب ماندن تحصیلی و چالش‌هایی همچون: نمره‌های پایین، فشار و اضطراب امتحان، تکالیف دشوار و فرصت‌های رقابتی است که به طور معمول در دوران تحصیلی هر فردی وجود دارد (مارتین و مارش^۱، ۲۰۰۸). ماستن^۲ (۲۰۰۴) و مارتین (۲۰۱۳)، دو الگو را برای تحقیقات و پژوهش در زمینه تاب‌آوری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی، بیان کرده‌اند: یکی الگوی متمرکز بر متغیر که به بررسی عوامل خطر و عوامل محافظتی فردی، خانوادگی و محیطی، پرداخته می‌شود و از سه الگوی جمع‌پذیر، تعاملی و غیرمستقیم، تشکیل شده است و دیگری الگوی متمرکز بر فرد. در پژوهش حاضر الگوی مورد استفاده، الگوی متمرکز بر متغیر، از نوع تعاملی و غیرمستقیم بود. در الگوی تعاملی، تعامل میان عوامل خطرزا و عوامل محافظتی در رابطه با پیامدهای منفی، مورد بررسی قرار می‌گیرد و همچنین شناسایی متغیرهایی که تأثیر عوامل خطرزا را کاهش می‌دهند، مورد توجه است. دو نوع الگوی تعاملی وجود دارد: (۱) یک ویژگی پایدار در فرد یا محیط که باعث افزایش یا کاهش احتمال موفقیت افراد در برابر شرایط ناگوار می‌شود. (۲) یک نظام حفاظتی که شرایط تهدیدکننده آن را فعال می‌کند. در الگوی غیرمستقیم، نیرومندی متغیرهای واسطه‌ای (مانند درگیری تحصیلی)، با این فرض که متغیرهای واسطه‌ای هم می‌توانند اثر عوامل خطرزا را کم کنند و هم از بروز عوامل خطرزا پیشگیری کنند، مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر مبنای نتایج حاصل از پژوهش رضوی و همکاران (۱۳۹۹)، صدوقی و حسام پور (۱۳۹۸) و فلدمن و کوباتا^۳ (۲۰۱۵)، دهقانی و رستم اوغلی (۱۳۹۹)، بین امید و سرزندگی تحصیلی فراگیران رابطه مثبت معناداری وجود دارد. اگر فراگیران بتوانند نگرش تحصیلی مطلوبی را کسب نمایند، می‌توانند سرزندگی را در دوران تحصیل خود داشته باشند (سماوی و همکاران، ۱۴۰۲). سرزندگی تحصیلی با التزام تحصیلی (عظیمی و همکاران، ۱۴۰۰)، اشتیاق تحصیلی (ملائی و همکاران، ۱۳۹۹)؛ امید تحصیلی (فرید و اشرف‌زاده، ۱۴۰۰)، رضایت از ارضای نیازهای روان‌شناختی دانشجویان (آیدین و میشو^۴، ۲۰۲۰)، رفتار اجتنابی پایین، انتظارات شکست کمتر و برنامه‌ریزی بیشتر مبتنی بر وظایف، لذت و امید زیاد و ملالت و ناامیدی کم (هیرونن^۵ و همکاران، ۲۰۱۹)، رضایت از ارضای نیازهای روان‌شناختی و پیشرفت تحصیلی (آیدین و میشو، ۲۰۲۰)، درگیری رفتاری و عاطفی و نارضایتی عاطفی (توماس و آلن^۶، ۲۰۲۱) درگیری تحصیلی (بوسویک، مارتین^۷ و همکاران، ۲۰۲۲) و حمایت ایزاری درک شده (گرانزیا^۸ و همکاران، ۲۰۲۲)، رابطه مثبت و معنادار دارد. از سویی آموزش یادگیری خود راهبر نیز یکی از عوامل افزایش سرزندگی و درگیری تحصیلی و در میان دانشجویان است (جعفری و همکاران، ۱۴۰۰). بر اساس نتایج پژوهش مارتین و مارش (۲۰۲۰)، القای توانایی سرزندگی تحصیلی به دانش‌آموزان، برای مقابله مؤثر با ناملازمات تحصیلی، مهم است.

برخی پژوهش‌ها بر اهمیت وجود سازه مثبت امید^۹ و به طور خاص امید به اشتغال^{۱۰}، در میزان درگیری تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان تأکید کرده‌اند (پورفاطمی و مؤمنی مهموئی، ۱۳۹۷). دانشجویان علاوه بر چالش‌های روزانه تحصیلی که با آن‌ها مواجه می‌شوند، همواره نگرانی‌هایی درباره اشتغال و آینده شغلی خود دارند که این خود نیز می‌تواند بر فعالیت‌های تحصیلی و موفقیت تحصیلی آن‌ها اثر بگذارد. کار و اشتغال یکی از نیازهای اساسی رشد انسان بشمار می‌رود و کاری که بتواند نیازهای مادی و معنوی انسان را برطرف کند به بهبود سلامت روان وی کمک می‌کند. از طرفی موفقیت تحصیلی و شغلی در گرو داشتن شغلی مرتبط با رشته تحصیلی است (قریشی راد، ۱۳۸۷). در چنین شرایطی بحث امیدوار بودن به آینده شغلی، لازم است مورد توجه قرار گیرد. امید توانایی درک شده برای دستیابی به مسیری جهت نیل به هدف مطلوب و ایجاد انگیزه در خود برای استفاده از مسیرها، تعریف شده است (اسنایدر^{۱۱}، ۲۰۰۲). سه مفهوم اصلی نظریه امید عبارت‌اند از: ۱- اهداف، ۲- مسیرها (برنامه‌ریزی

1. Martin & Marsh

2. Masten

3. Feldman & Kubota

4. Aydin, G., & Michou

5. Hirvonen

6. Thomas & Allen

7. Bostwick & Martin

8. Granziera

9. Hope

10. Hope Work

11. Snyder

برای رسیدن به اهداف) و ۳-عامل (انگیزش و تمایل برای عمل). جونتون و وترستن^۱ (۲۰۰۶)، امید اشتغال را با اقتباس از نظریه امید اسنایدر، در زمینه مسیر شغلی مطرح کردند. داشتن امید به آینده برای یافتن شغل متناسب با توانمندی‌ها و تحصیلات، در میان دانشجویان، برای پرداختن هرچه بهتر به تکالیف دانشگاهی و همچنین موفقیت تحصیلی و به پایان رساندن تحصیلات، از اهمیت بسزایی برخوردار است. امید اشتغال یک حالت انگیزشی مثبت است که به کار و اهداف مرتبط به آن، جهت می‌دهد و از اهداف مرتبط با کار، مسیرها و عامل‌ها تشکیل شده است (جونتون و وترستن، ۲۰۰۶). مؤلفه‌های امید عبارت‌اند از: اهداف^۲، تفکر مسیریابی^۳ و تفکر عاملیت^۴. در نظریه امید دو نوع هدف وجود دارد: الف) اهداف مثبت، ب) اهداف منفی. در اهداف مثبت نتیجه ۱-رسیدن به چیزی برای اولین بار، ۲-حفظ نتیجه فعلی و ۳-افزایش دست آورد قبلی، است. در اهداف منفی نتیجه: ۱-جلوگیری از وقوع دوباره و یا ۲-به تأخیرانداختن پیامد عمل است (اسنایدر، ۲۰۰۲). به اعتقاد او انسان‌ها معمولاً به این فکر می‌کنند که چگونه حال خود را به آینده متصورشان، وصل کنند. افراد با سطح بالای امید در مقابل افراد با سطح پایین امید، در ارتباط با مسیرهای رسیدن به اهداف خود قاطع‌تر و مصمم‌ترند. مؤلفه انگیزشی و دیگر مؤلفه شناختی در نظریه امید، تفکر عاملیت است. تفکر عاملیت توانایی و ظرفیت ادراک شده فرد، برای استفاده از مسیرهای خود در راه رسیدن به اهداف موردنظرش است. این تفکر بازگشت به خود، شامل انرژی‌های ذهنی افراد برای شروع و ادامه مسیر خود جهت رسیدن به هدف هستند. در ارتباط با همین نکته، نتایج تحقیقات نشان دادند که افراد امیدوار عباراتی مانند: «من می‌توانم این کار را انجام دهم» و «من متوقف نمی‌شوم» را باور و قبول دارند (اسنایدر و همکاران، ۱۹۹۸). دانشجویانی که احساس اشتغال‌پذیری بیشتری می‌کنند، با میزان سطوح بالاتری از درگیری تحصیلی، و سطوح پایین‌تری از استرس مواجه می‌شوند (ما و بینت^۵، ۲۰۲۱). امید در عملکرد تحصیلی و شغلی نقش پیش‌بینی‌کننده‌ای دارد و با چندین متغیر مرتبط با انجام وظیفه و بهزیستی، ارتباط دارد (یوتسیدی^۶ و همکاران، ۲۰۱۸). بر اساس پژوهش رضوی و همکاران (۱۳۹۹)، وضعیت امید به اشتغال دانشجویان و دانش‌آموختگان در وضعیت پایین‌تر از حد مطلوب قرار دارد. ویژگی‌های رفتاری و عاطفی امید، به‌اندازه فرایندهای شناختی افراد که در هنگام تجربه امید به آن می‌رسند، مهم هستند (دی پرتو^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). امید و پیشرفت تحصیلی با یکدیگر به‌صورت متقابل مرتبط هستند. همچنین امید و موفقیت تحصیلی در طول زمان، به طور متقابل از طریق درگیری رفتاری، افزایش می‌یابد و سطح امید دانش‌آموزان ابتدایی به‌صورت غیرمستقیم و با واسطه درگیری رفتاری، بر موفقیت تحصیلی اثر می‌گذارد (چن^۸ و همکاران، ۲۰۲۰).

یکی دیگر از سازه‌های جدید که زیر نظر روان‌شناسی مثبت‌گرا در زمینه موفقیت تحصیلی، اخیراً موردتوجه قرار گرفته است، درگیری تحصیلی است که در پژوهش‌های اخیر ارتباط مستقیم با هر دو متغیر داشته است و در این پژوهش، به‌عنوان متغیر واسطه‌ای انتخاب شده است. درگیری تحصیلی را میزان تلاش دانش‌آموز و دانشجو برای انجام فعالیت‌های هدفمند تحصیلی که به نتایج مطلوب منتهی می‌شود، تعریف می‌کنند (ریچاردسون^۹، ۲۰۱۶). مدل‌های درگیری تحصیلی عبارت‌اند از: مدل تینتو^{۱۰} (۱۹۷۵)، مدل فین و راک^{۱۱} (۱۹۹۸)، مدل نیسترن و گاموران^{۱۲} (۱۹۹۱)، مدل فردریکز، بلومنفلد و پاریس^{۱۳} (۲۰۰۴)، مدل گلان ویل و ویلد هاجن^{۱۴} (۲۰۰۷)، مدل آپلتون، کریستون و فارلانگ^{۱۵} (۲۰۰۸). مطابق با مدل فردریکز، بلومنفیلد و پاریس که در پژوهش حاضر از این مدل استفاده شده است این سازه از سه بعد تشکیل شده است: درگیری رفتاری،

1. Juntunen & Wettersten

2. Goals

3. Pathway thinking

4. Agency thinking

5. Ma & Bennett

6. Yotsidi

7. De Pretto

8. Chen

9. Richardson

10. Tinto

11. Finn & Rock

12. Nystrand & Gamoran

13. Fredricks & Blumenfeld & Paris

14. Glanville & Wildhagen

15. Appleton, Christenson & Furlong

شناختی و هیجانی (آلراشیدی^۱ و همکاران، ۲۰۱۶؛ دالزن^۲ و همکاران، ۲۰۱۵). درگیری رفتاری شرکت فعال و درگیرانه دانشجویان در گروه‌های اجتماعی، روابط کلاسی، مطالعه در دانشگاه و خانه، فعالیت‌های فوق‌برنامه‌ای مربوط به دانشگاه، داشتن رفتارهای مثبت و نداشتن رفتارهای مخرب (برای مثال انجام تکالیف، توجه و تمرکز در کلاس درس، حضور فعال در کلاس و شرکت در مباحث کلاس و انجام‌ندادن رفتارهای مخرب نظیر مدرسه/ دانشگاه نرفتن و یا دیر سرکلاس حاضرشدن)، را شامل می‌شود (لیپمن و ریور^۳، ۲۰۰۸)، درگیری شناختی به سرمایه‌گذاری شخصی دانشجویان در فعالیت‌های یادگیری گفته می‌شود که شامل خودتنظیمی، التزام به یادگیری تبحری و استفاده از راهبردهای یادگیری مانند استفاده از گسترش معنایی یا بسط به‌جای حفظ‌کردن می‌شود (فردریکز^۴ و همکاران، ۲۰۰۴) و درگیری هیجانی بر درگیری، علاقه، لذت، سرزنده بودن و رغبت نسبت به کلاس تأکید دارد و به طور کل با احساس وابستگی به معلم، همسالان، یادگیری و دانشگاه ارتباط می‌یابد (چو و چو^۵، ۲۰۱۴).

پیشینه پژوهشی، نقش درگیری تحصیلی را در افزایش سرزندگی تحصیلی^۶ تأیید می‌کند (ثمری صفا و همکاران، ۱۴۰۰)، اما نتایج پژوهش عباسی و همکاران (۱۳۹۴)، نشان داد که سرزندگی تحصیلی قدرت پیش‌بینی درگیری تحصیلی را ندارد. درگیری با حمایت والدین و با واسطه‌گری فرایندهای درونی در دانش‌آموزان، شکل می‌گیرد و حمایت والدین بر ارضای نیازهای روان‌شناختی پایه، نیازهای روان‌شناختی بر سرزندگی تحصیلی و در نهایت سرزندگی تحصیلی بر درگیری تحصیلی و فعالیت‌های تحصیلی دانش‌آموزان، نقش دارد (روهینسا^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). پژوهش پورفاطمی و مومنی مهموئی (۱۳۹۷)، نیز رابطه مثبت بین درگیری تحصیلی و ادراک از عدالت آموزشی و آگاهی از آینده شغلی را تأیید می‌کند. بین معنای تحصیلی و خستگی هیجانی و سرزندگی تحصیلی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی هیجانی، رابطه معناداری وجود دارد (خالدی و همکاران، ۱۳۹۹). اهداف پیشرفت (اهداف تبحری، عملکردی و اجتنابی) و سرزندگی تحصیلی، اثر مستقیم و معناداری بر عملکرد تحصیلی دارند (کمائی و همکاران، ۱۳۹۹). امید تحصیلی و درگیری تحصیلی، با تعداد ترم‌های ثبت نام شده و معدل‌های تجمعی سالانه، ارتباط معنی‌دار دارند (مارکوس^۸ و همکاران، ۲۰۱۷). همچنین درگیری تحصیلی رابطه مثبت و معناداری با خودکارآمدی، کنجکاوی و حمایت تحصیلی (روبايو-تامایو^۹ و همکاران، ۲۰۲۰) دارد. سه بعد درگیری تحصیلی (قدرت، فداکاری و جذب)، با قصد ترک تحصیل و با نمره کل درگیری تحصیلی و همچنین با رضایت تحصیلی، رابطه منفی و معنی‌دار دارد و بعد شناختی درگیری تحصیلی، پیش‌بینی کننده قابل توجهی در زمینه ترک تحصیل در اوایل سال است (تروتا^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۸).

چهارچوب نظری پژوهش حاضر، سرزندگی تحصیلی، چرخه انگیزش و درگیری تحصیلی مارتین است که انعکاس‌دهنده شناخت، هیجان‌ات و رفتارهایی است که اساس درگیری تحصیلی در مراکز آموزشی است. بعد رفتاری درگیری تحصیلی، به رفتارهای قابل‌مشاهده تحصیلی، نظیر تلاش و پایداری هنگام مواجهه‌شدن با مشکل در حین انجام تکالیف درسی و تقاضای کمک از اساتید یا همسالان به‌منظور یادگیری و درک مطلب درسی، می‌تواند با سرزندگی تحصیلی در ارتباط باشد. بعد شناختی درگیری تحصیلی نیز به سرمایه‌گذاری دانشجویان در تکالیف دانشگاهی و همچنین اندیشه و تمایل به یادگیری و تلاش برای یادگیری، اشاره دارد. (سملالا^{۱۱}، ۲۰۱۵). همچنین بعد انگیزشی درگیری تحصیلی، شامل علاقه‌مندی درونی به مطالب و تکالیف درسی، ارزش‌دهی به مطالب، وجود عاطفه مثبت همچون امید و فقدان عاطفه منفی نظیر اضطراب، ناامیدی و خشم هنگام انجام تکالیف درسی و یادگیری در دوران تحصیل، است (معماربان و همکاران، ۱۳۹۴) که با امید و به طور خاص با امید به اشتغال می‌تواند مرتبط باشد. با عنایت به این که تاکنون پژوهشی به طور مشخص و هم‌زمان ارتباط میان درگیری تحصیلی با امید به اشتغال و سرزندگی تحصیلی را در میان دانشجویان، بررسی نکرده است و مدلی در این راستا ارائه نشده است، لذا پژوهش حاضر به بررسی نقش واسطه‌ای درگیری تحصیلی در ارتباط بین سرزندگی تحصیلی و امید به اشتغال در دانشجویان دانشگاه یزد، پرداخت. فرضیات پژوهش عبارت‌اند از:

^۱ Alrashidi

^۲ Dolzan

^۳ Lippman & Rivers

^۴ Fredricks

^۵ Cho & Cho

^۶ Academic Buoyancy

^۷ Rohinsa

^۸ Marques

^۹ Robayo-Tamayo

^{۱۰} Truta

^{۱۱} Salmela-Aro

- ۱- امید به اشتغال، درگیری تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند.
- ۲- امید به اشتغال، سرزندگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند.
- ۳- درگیری تحصیلی، سرزندگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند.
- ۴- درگیری تحصیلی توان واسطه‌گری میان امید به اشتغال و سرزندگی تحصیلی را دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر رویکرد، کمی و از لحاظ هدف، بنیادی و از نظر روش در گروه تحقیقات غیرآزمایشی (توصیفی) از نوع همبستگی و مدل‌یابی معادلات ساختاری است. جامعه آماری، همه دانشجویان مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ برابر با ۱۴۴۷۰ نفر بود. در پژوهش‌های مدل‌یابی حداقل حجم نمونه ۲۰۰ مورد است (حبیبی و کلاهی، ۱۴۰۱)، که در این پژوهش ۲۳۰ پرسشنامه تهیه شد و در بین دانشجویان توزیع گردید که بعد از حذف پرسشنامه‌های مخدوش در نهایت تعداد ۲۱۶ پرسشنامه به صورت تکمیل شده جمع‌آوری شد و مورد تحلیل قرار گرفت. روش نمونه‌گیری به شیوه غیرتصادفی در دسترس بود که در دانشکده‌های دانشگاه یزد بعد از هماهنگی با اساتید کلاس‌ها پژوهشگر به صورت حضوری در کلاس‌ها به توزیع پرسشنامه‌ها در بین دانشجویان پرداخت و بعد از تکمیل پرسشنامه توسط دانشجویان به پژوهشگر تحویل داده شد. داده‌ها به کمک سه پرسشنامه: درگیری تحصیلی فریدریکز، بلومنفیلد و پاریس (۲۰۰۴)؛ مقیاس امید به اشتغال قریشی‌راد (۱۳۸۷) و پرسشنامه سرزندگی تحصیلی دهقانی‌زاده و حسین چاری (۱۳۹۱) به دست آمد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، در سطح آمار توصیفی از شاخص‌های گرایش مرکزی و پراکندگی (میانگین و انحراف معیار) و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش و در سطح آمار استنباطی با نرم‌افزارهای SPSS23 و AMOS24 از تکنیک معادلات ساختاری و شاخص‌های نیکویی برازش استفاده شد.

ابزارهای پژوهش

مقیاس امید به اشتغال قریشی راد (۱۳۸۷): این پرسش‌نامه از ۲۰ سؤال تشکیل شده است و دارای پنج زیرمقیاس است: (۱) علاقه مندی به رشته تحصیلی، (۲) میزان درآمد حاصل از شغل، (۳) میزان منزلت اجتماعی شغل، (۴) مدت زمان دستیابی به شغل و (۵) اشتغال با توجه به امکانات موجود در جامعه. سؤال ۱ تا ۴ بعد علاقه‌مندی به رشته تحصیلی را می‌سنجند. سؤال ۵ تا ۸ بعد میزان درآمد حاصل از شغل را بررسی می‌کند. سؤال ۹ تا ۱۲ بعد منزلت اجتماعی شغل، را می‌سنجند. سؤال ۱۳ تا ۱۶ بعد مدت زمان دستیابی به شغل را اندازه‌گیری می‌کنند و در آخر سؤال ۱۷ تا ۲۰ اشتغال با توجه به امکانات موجود در جامعه را می‌سنجند. نمره گذاری این پرسش‌نامه براساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت (شامل کاملاً موافقم=۵، موافقم=۴، بی نظر=۳، مخالفم=۲ و کاملاً مخالفم=۱) است. برای به دست آوردن نمره کلی، مجموع امتیاز تک تک سؤالات جمع شدند، که این نمره در بازه ۲۰ تا ۱۰۰ قرار می‌گیرد. روایی مقیاس امید به اشتغال توسط سه تن از کارشناسان و اساتید مطلوب، ارزیابی شده است و پایایی آن توسط سازنده پرسش‌نامه ۰/۸۳ گزارش شده است. همچنین رضوی و همکاران (۱۳۹۹)، نیز روایی سازه را با کمک تحلیل عاملی تأییدی، قابل قبول و مناسب ارزیابی کردند. در پژوهش حاضر نیز پایایی پرسش‌نامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۹۴ به دست آمد.

مقیاس درگیری تحصیلی فریدریکز، بلومنفیلد و پاریس^۱ (۲۰۰۴): این پرسش‌نامه دارای ۱۵ گویه است و هدف آن ارزیابی میزان درگیری تحصیلی دانشجویان و دانش‌آموزان از طریق سه مؤلفه درگیری رفتاری، عاطفی و شناختی است. سؤالات ۱ تا ۴ بعد درگیری رفتاری را می‌سنجند. سؤالات ۵ تا ۱۰ پرسش‌نامه، بعد درگیری عاطفی را اندازه‌گیری می‌کنند. نمونه‌ای از سؤالات این بعد عبارت است از: من از فعالیت در دانشگاه هیجان‌زده می‌شوم. سؤالات ۱۱ تا ۱۵ نیز بعد درگیری شناختی را می‌سنجند. نمره‌گذاری پرسش‌نامه از طریق جمع پاسخ هر گویه در یک طیف ۵ درجه‌ای لیکرت (از هرگز=۱ تا در تمام اوقات=۵) محاسبه می‌شود و حداقل نمره کل، ۱۵ و حداکثر آن ۷۵ است. همچنین لازم به ذکر است نمره‌گذاری سؤالات ۲، ۴ و ۶ به صورت معکوس انجام می‌گیرد. در ایران پس از ترجمه و هنجاریابی پرسش‌نامه، عباسی و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهش خود روایی پرسش‌نامه را توسط اساتید و متخصصان این حوزه، قابل قبول دانسته‌اند و ضریب پایایی این مقیاس را ۰/۶۶ گزارش کرده‌اند. ضریب پایایی این مقیاس توسط سازندگان تست ۰/۸۶ گزارش شده است. در پژوهش حاضر پایایی پرسش‌نامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۷ به دست آمد.

¹. Fredricks, Blumenfeld, Paris

مقیاس سرزندگی تحصیلی دهقانی زاده و حسین چاری (۱۳۹۱): این پرسش‌نامه با الگوگیری از مقیاس سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش (۲۰۰۶) که ۴ گویه دارد، توسعه و طراحی شده است. این پرسش‌نامه دارای ۹ گویه است و هدف آن ارزیابی میزان سرزندگی تحصیلی دانشجویان و دانش‌آموزان است. نمره‌گذاری پرسش‌نامه بر اساس درجه موافقت یا مخالفت پاسخ‌دهنده در دامنه پنج‌درجه‌ای طیف لیکرت (از ۱=کاملاً مخالف تا ۵=کاملاً موافق) است. حاصل جمع نمرات هر فرد در مجموع ۹ گویه، یک نمره کلی برای او به دست می‌دهد که مبین میزان سرزندگی تحصیلی او است. بدین ترتیب، دامنه نمره محتمل برای هر فرد بین ۹ تا ۴۵ خواهد بود. دهقانی‌زاده و حسین چاری (۱۳۹۱)، روایی این پرسش‌نامه را مطلوب گزارش کردند. آنان پایایی این ابزار را با استفاده از روش آلفای کرونباخ و بازآزمایی به ترتیب ۰/۸ و ۰/۷۳، به دست آورده‌اند. خاکسار و درتاج (۱۳۹۷)، نیز پایایی پرسش‌نامه را از طریق ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۷۶ گزارش کردند. در پژوهش حاضر، پایایی پرسش‌نامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۸۹ به دست آمد.

ملاحظات اخلاقی: به دانشجویان در مورد اهداف پژوهش توضیح لازم ارائه شد و با کسب اجازه و اخذ رضایت‌نامه کتبی از دانشگاه یزد، پرسش‌نامه‌ها توزیع و جمع‌آوری شد. به دانشجویان در رابطه با محرمانه ماندن اطلاعات به‌دست‌آمده اطمینان داده شد. هیچ‌گونه هزینه اضافی به شرکت‌کنندگان در پژوهش تحمیل نشد. شرکت‌کنندگان در تکمیل پرسش‌نامه‌ها و انصراف از آن در صورت عدم تمایل به مشارکت، آزاد بودند.

یافته‌ها

توزیع فراوانی دانشجویان از نظر جنسیت نشان داد که تعداد دختران (۷۷/۸٪) در نمونه، بیش از دو برابر تعداد پسران (۲۲/۲٪) بود. مطابق با آخرین آمار دانشگاه یزد در سال ۱۴۰۱، تعداد دانشجویان دختر (۵۶٪) بیش از تعداد دانشجویان پسر بود. تعداد دانشجویان کارشناسی (۱۱۷ نفر) و کارشناسی ارشد (۹۹ نفر) بود. تقریباً نیمی از شرکت‌کنندگان پژوهش را دانشجویان رشته‌های علوم انسانی و اجتماعی (۵۱٪/۴)، تشکیل دادند و بعد از آن بیشترین فراوانی مختص رشته‌های فنی و مهندسی (۲۷/۸٪) است. دانشجویان رشته‌های علوم پایه (۱۵/۳٪) در جایگاه سوم قرار دارند و در نهایت مجموعه هنر و معماری با (۵/۶٪)، کمترین تعداد نمونه را به خود اختصاص داده‌اند. شاخص‌های توصیفی هریک از ابعاد متغیرهای پژوهش در جدول (۱) ارائه شده است.

جدول (۱): شاخص‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش برای کل اعضای نمونه

متغیر	ابعاد	تعداد سؤال	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
درگیری تحصیلی	درگیری رفتاری	۴	۱۵/۲۷	۲/۳۷	۶	۲۰
	درگیری عاطفی	۶	۱۹/۹۹	۵/۰۴	۶	۳۰
	درگیری شناختی	۵	۱۳/۷۵	۴/۰۲	۵	۲۵
سرزندگی تحصیلی	نمره کل	۱۵	۴۹/۰۹	۹/۵۱	۲۱	۷۱
	نمره کل	۹	۳۰/۵۹	۷/۳۵	۹	۴۵
	علاقه به رشته تحصیلی	۴	۱۴/۱۷	۴/۰۶	۴	۲۰
امید به اشتغال	درآمد	۴	۱۱/۴۹	۳/۶۱	۴	۱۸
	منزلت اجتماعی	۴	۱۴/۳۴	۳/۴۵	۴	۲۰
	زمان	۴	۱۱/۳۷	۴/۰۲	۴	۲۰
	امکانات جامعه	۴	۱۱/۸۷	۳/۶۱	۴	۲۰
	نمره کل	۲۰	۶۳/۲۶	۱۵/۵۷	۲۰	۹۸

میزان کل درگیری تحصیلی گروه نمونه، در حد متوسط قرار دارد. متغیر سرزندگی تحصیلی نیز دارای میانگین ۳۰/۵۹ است که در سطح بالا ارزیابی می‌شود. میانگین نمره کل مؤلفه امید به اشتغال نیز ۶۳/۲۶ است و در سطح خوب ارزیابی می‌شود.

جدول (۲): مقدار t، میانگین، انحراف معیار متغیرهای پژوهش بر اساس مؤلفه‌های جمعیت شناختی

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف از معیار	درجه آزادی	مقدار t	سطح معناداری
درگیری تحصیلی	کارشناسی	۱۱۸	۴۷/۰۵	۹/۸۹	۰/۹۱	۲۱۰/۲۵	۱/۱۴۲	۰/۲۵۵
	کارشناسی ارشد	۹۸	۴۸/۵۰	۸/۶۱	۰/۸۷			
امید به اشتغال	کارشناسی	۱۱۸	۶۳/۴۹	۱۷/۱۷	۱/۵۸	۲۱۰/۵۳	۰/۰۹۲	۰/۹۲۷
	کارشناسی ارشد	۹۸	۶۳/۳۰	۱۳/۴۲	۱/۳۷			

۰/۰۰۲	۳/۱۰۷	۲۱۱	۰/۶۷	۷/۳۳	۳۲/۰۵	۱۱۸	کارشناسی	سرزندگی
			۰/۷۱	۷/۰۴	۲۸/۹۶	۹۸	کارشناسی ارشد	تحصیلی
۰/۰۰۱	۳/۲۵۱	۲۱۵	۰/۶۵۱	۸/۴۶	۴۸/۶۶	۱۶۹	زن	درگیری
			۱/۶۱۷	۱۱/۲۰	۲۵/۸۱	۴۷	مرد	تحصیلی
۰/۲۲۶	۱/۲۱۵	۲۱۵	۱/۰۸	۱۴/۱۳۳	۶۴/۰۰۵	۱۶۹	زن	امید به
			۲/۸۵	۱۹/۷۸۶	۶۰/۹۱	۴۷	مرد	اشتغال
۰/۱۶۶	۱/۳۹۶	۸۶/۵۰۶	۰/۵۷	۷/۵۱	۳۰/۳۰۱	۱۶۹	زن	سرزندگی
			۰/۹۳	۶/۴۶	۳۱/۸۳	۴۷	مرد	تحصیلی

مطابق با جدول (۲)، سرزندگی تحصیلی در میان دانشجویان مقطع تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد، با توجه به $p < 0.05$ ، در سطح معناداری قرار دارد، به این معنی که میزان سرزندگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد گروه نمونه تفاوت معناداری وجود دارد، اما در زمینه امید به اشتغال و درگیری تحصیلی، بین دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد تفاوت معنادار یافت نشد. درگیری تحصیلی در میان دانشجویان دختر و پسر، با توجه به $p < 0.05$ ، در سطح معناداری قرار دارد، به این معنی که میزان درگیری تحصیلی دانشجویان دختر و پسر گروه نمونه تفاوت معناداری وجود دارد، اما در زمینه امید به اشتغال و سرزندگی تحصیلی بین دانشجویان دختر و پسر گروه نمونه تفاوت معناداری یافت نشد. در جدول (۳)، ضرایب همبستگی میان متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

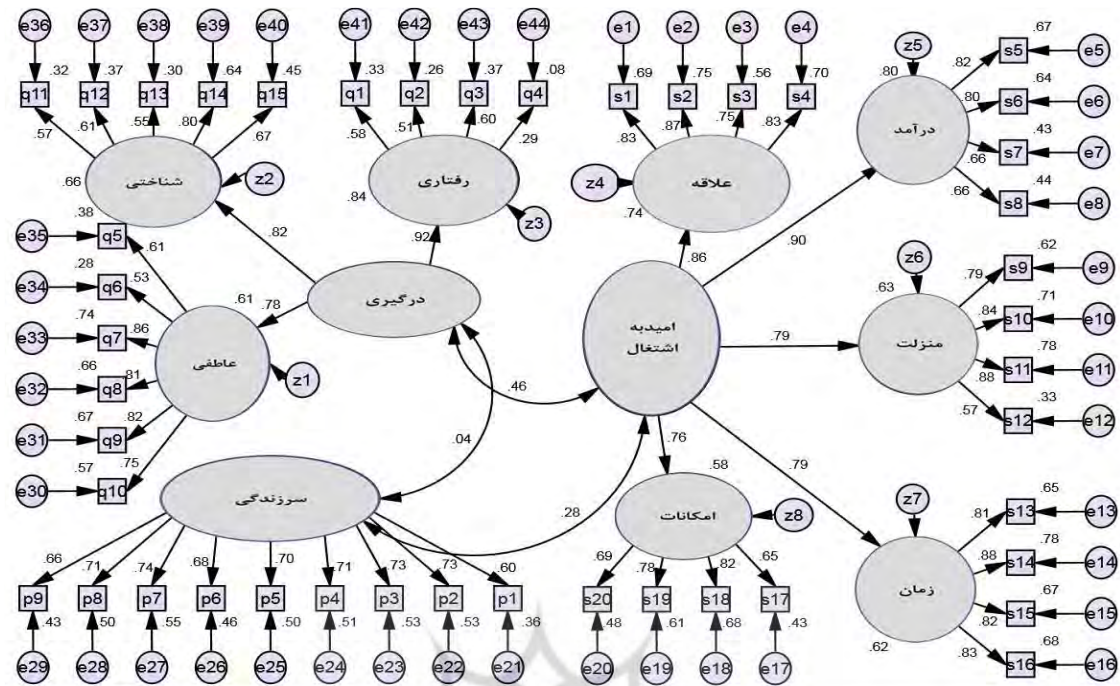
جدول (۳): ماتریس ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱	درگیری رفتاری											
۲	درگیری عاطفی	۰/۵۵**										
۳	درگیری شناختی	۰/۴۳**	۰/۵۲**									
۴	درگیری تحصیلی	۰/۷۲**	۰/۸۹**	۰/۸۱**								
۵	سرزندگی تحصیلی	۰/۰۶	۰/۰۸	-۰/۰۴	-۰/۰۴							
۶	علاقه	۰/۳۵**	۰/۳۶**	۰/۳۴**	۰/۴۳**	۰/۱۳**						
۷	درآمد	۰/۲۲**	۰/۲۰**	۰/۲۲**	۰/۲۶**	۰/۲۱**	۰/۶۹**					
۸	منزلت	۰/۳۶**	۰/۳۴**	۰/۲۸**	۰/۳۹**	۰/۱۴**	۰/۶۳**	۰/۵۸**				
۹	زمان	۰/۱۸**	۰/۲۰**	۰/۱۹**	۰/۲۳**	۰/۲۷**	۰/۵۸**	۰/۶۵**	۰/۵۲**			
۱۰	امکانات	۰/۲۲**	۰/۲۸**	۰/۲۲**	۰/۳۰**	۰/۲۹**	۰/۵۶**	۰/۵۸**	۰/۶۶**	۱		
۱۱	امید شغلی	۰/۳۲**	۰/۳۳**	۰/۳۱**	۰/۳۹**	۰/۲۵**	۰/۸۴**	۰/۸۴**	۰/۷۹**	۰/۸۳**	۰/۸۱**	۱

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

جدول (۳)، نشان می‌دهد که درگیری رفتاری با درگیری عاطفی، درگیری شناختی، علاقه به رشته تحصیلی، درآمد حاصل از شغل، منزلت اجتماعی، زمان دستیابی به شغل و امکانات موجود در جامعه، رابطه مثبت و معناداری در سطح $p < 0.01$ دارد. همچنین درگیری عاطفی با درگیری شناختی، علاقه به رشته تحصیلی، درآمد حاصل از شغل، منزلت اجتماعی، زمان دستیابی به شغل و امکانات موجود در جامعه، رابطه مثبت و معناداری در سطح $p < 0.01$ دارد. سرزندگی تحصیلی با هیچ یک از ابعاد درگیری تحصیلی (رفتاری، عاطفی و شناختی) رابطه معناداری ندارد. در عین حال سرزندگی تحصیلی با علاقه به رشته تحصیلی و منزلت اجتماعی، در سطح $p < 0.05$ ؛ و با درآمد حاصل از شغل، زمان دستیابی به شغل و امکانات موجود در جامعه، در سطح $p < 0.01$ رابطه مثبت و معناداری دارد. در نمودار (۱)، مدل اندازه‌گیری پژوهش نشان داده شده است.

شکل (۱): مدل اندازه‌گیری پژوهش

باتوجه به شکل (۱)، تمامی گویه‌ها دارای بارهای عاملی (وزن‌های رگرسیونی) بالای ۰/۴ و معنادار هستند. تنها سؤال ۴ در اندازه‌گیری درگیری تحصیلی، دارای بارعاملی ۰/۲۶ بود، بنابراین در مدل ساختاری، این سؤال حذف شد. در جدول (۴)، ضرایب استاندارد و غیراستاندارد مدل اندازه‌گیری پژوهش ارائه شده‌است.

جدول (۴): جدول ضرایب استاندارد و غیراستاندارد مدل اندازه‌گیری پژوهش

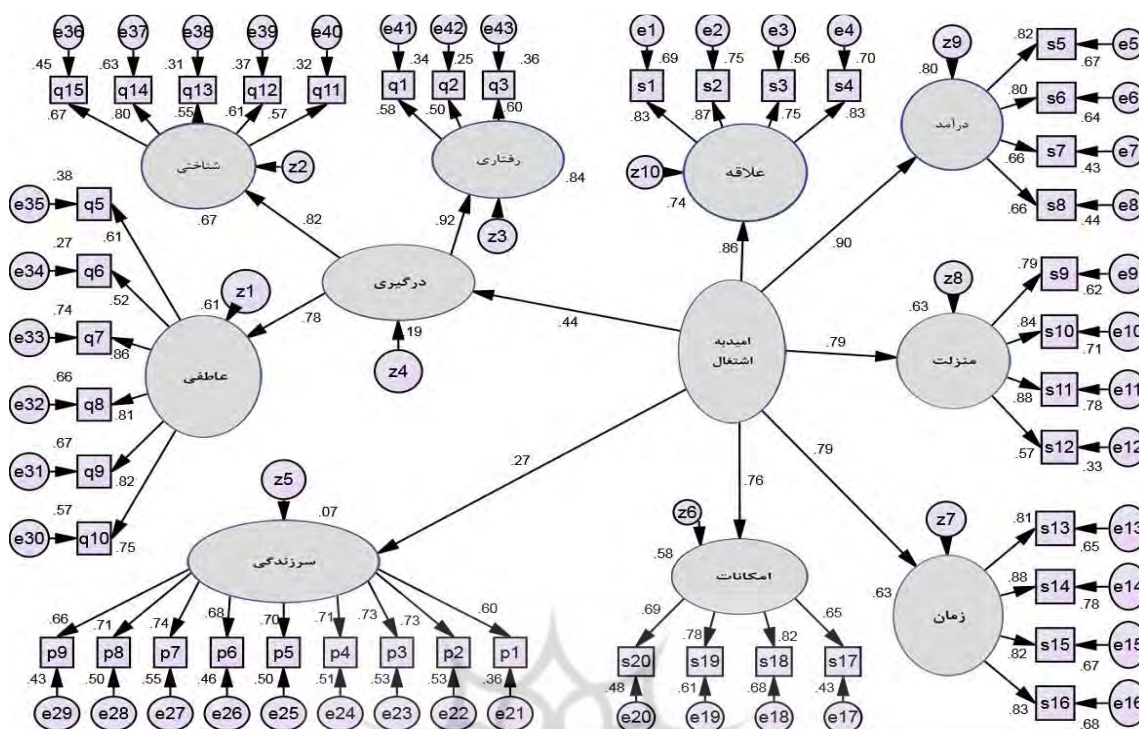
متغیر	ضریب غیراستاندارد (B)	ضریب استاندارد (بتا)	خطای معیار (S.E)	نسبت بحرانی (C.R)	سطح معناداری (P)
امید به اشتغال <---> درگیری تحصیلی	۰/۱۴	۰/۴۵	۰/۰۳	۴/۲۲	۰/۰۰۱
امید به اشتغال <---> سرزندگی تحصیلی	۰/۱۴	۰/۲۷	۰/۰۴	۳/۲۶	۰/۰۰۱
درگیری تحصیلی <---> سرزندگی تحصیلی	۰/۰۱	۰/۰۴	۰/۰۲	۰/۵۴	۰/۵۸

مطابق با جدول (۴) و ضرایب استاندارد شده (بتا)، مسیرهای همبستگی مدل اندازه‌گیری پژوهش به جز مسیر درگیری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی، معنادار هستند. برای بررسی برازش مدل اندازه‌گیری ارائه شده، در پژوهش حاضر، از شاخص‌های کای اسکوئر بهنجار (CMIN/DF)، شاخص برازش تطبیقی (CFI)، شاخص برازش افزایشی (IFI)، شاخص برازش توکلر-لویس (TLI)، شاخص برازش تطبیقی مقتصد (PCFI)، ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) با سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد. در جدول (۵)، شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری پژوهش آمده‌است.

جدول (۵): شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری پژوهش

RMSEA	PCFI	TLI	IFI	CFI	CMIN/DF
۰/۰۵۶	۰/۸۲	۰/۸۷	۰/۸۸	۰/۸۸	۱/۶۸

مطابق با جدول (۵)، مدل اندازه‌گیری پژوهش حاضر از برازش قابل‌قبولی برخوردار است و می‌توان به بررسی مدل معادلات ساختاری پرداخت. پس از آن که مدل اندازه‌گیری پژوهش حاضر از برازش قابل‌قبولی برخوردار شد؛ مدل ساختاری پژوهش در نرم‌افزار AMOS رسم شد. مدل ساختاری پژوهش پس از حذف مسیرهای غیرمعنی‌دار در شکل (۲) ارائه شده است.

شکل (۲): نمودار مدل ساختاری پژوهش

در ادامه، جدول (۶)، ضرایب استاندارد و غیراستاندارد مدل ساختاری پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول (۶): ضرایب استاندارد و غیراستاندارد مدل ساختاری پژوهش

مسیر	ضریب غیراستاندارد (B)	ضریب استاندارد (بتا)	خطای معیار (S.E)	نسبت بحرانی (C.R)	سطح معناداری (P)
امید به اشتغال <--> درگیری تحصیلی	۰/۲۴	۰/۴۲	۰/۰۵	۴/۴۲	۰/۰۰۱
درگیری تحصیلی <--> درگیری شناختی	۱/۳۹	۰/۸۳	۰/۲۴	۵/۵۹	۰/۰۰۱
درگیری تحصیلی <--> درگیری عاطفی	۱/۴۹	۰/۷۶	۰/۲۴	۶/۰۶	۰/۰۰۱
درگیری تحصیلی <--> درگیری رفتاری	۱/۰۰	۰/۹۲	-	-	۰/۰۰۱
امید به اشتغال <--> سرزندگی تحصیلی	۰/۲۴	۰/۲۹	۰/۰۷	۳/۴۸	۰/۰۰۱
امید به اشتغال <--> امکانات	۱/۱۱	۰/۹۵	۰/۱۰	۱۰/۳۶	۰/۰۰۱
امید به اشتغال <--> زمان	۱/۰۳	۰/۸۱	۰/۱۰	۹/۷۳	۰/۰۰۱
امید به اشتغال <--> منزلت اجتماعی	۰/۹۱	۰/۷۷	۰/۱۰	۹/۰۲	۰/۰۰۱
امید به اشتغال <--> درآمد	۱/۰۸	۰/۸۹	۰/۱۰	۱۰/۳۷	۰/۰۰۱
امید به اشتغال <--> علاقه	۱/۰۰	۰/۸۵	-	-	-

مطابق با جدول (۶) و براساس ضرایب استاندارد شده (بتا)، مسیرهای مدل ساختاری پژوهش حاضر معنادار هستند. مقادیر بتاهای این مسیرها به همراه سطح معناداری آن‌ها در جدول (۶)، قابل مشاهده است. در جدول (۷)، میزان اثر مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول (۷): اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل

مسیر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	کل
امید به اشتغال بر درگیری تحصیلی	۰/۴۲**	-	۰/۴۲**
امید به اشتغال بر سرزندگی تحصیلی	۰/۲۹**	-	۰/۲۹**
امید به اشتغال بر درگیری رفتاری	-	۰/۳۹**	۰/۳۹**

امید به اشتغال بر درگیری شناختی	-	۰/۳۵**	۰/۳۵**
امید به اشتغال بر درگیری عاطفی	-	۰/۳۳**	۰/۳۳**

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

مطابق با جدول (۷)، امید به اشتغال بر درگیری تحصیلی اثر مستقیم و معناداری در سطح ۰/۰۱ دارد. همچنین امید به اشتغال بر درگیری رفتاری، شناختی و عاطفی اثر غیرمستقیم و معناداری در سطح ۰/۰۱ دارد. امید به اشتغال بر سرزندگی تحصیلی نیز اثر مستقیم در سطح ۰/۰۱ دارد. شاخص‌های برازش مورد استفاده برای مدل پیشنهادی پژوهش حاضر، در قسمت مدل اندازه‌گیری نام برده شدند، اکنون این شاخص‌ها در مدل ساختاری پژوهش حاضر، در جدول (۸)، نشان داده شده‌اند.

جدول (۸): شاخص‌های برازش مدل ساختاری پژوهش

RMSEA	PCFI	TLI	IFI	CFI	CMI/DF	مدل ساختاری پژوهش
۰/۰۵۰	۰/۸۴	۰/۹۱	۰/۹۱	۰/۹۱	۱/۵۳	

مطابق با جدول (۸)، مدل ساختاری پیشنهادی پژوهش حاضر از برازش مطلوب و قابل قبولی برخوردار است.

باتوجه به مدل نهایی پژوهش، امید به اشتغال به صورت مستقیم و مثبت، درگیری تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. در نتیجه فرضیه اول مورد تأیید است. امید به اشتغال به صورت مستقیم و مثبت، سرزندگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. در نتیجه فرضیه دوم نیز تأیید شد. از مدل نهایی پژوهش چنین دریافت می‌شود که درگیری تحصیلی توان پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی را ندارد. در نتیجه فرضیه سوم پژوهش، با استناد به شواهد آماری مورد تأیید قرار نمی‌گیرد. درگیری تحصیلی توان واسطه‌گری میان امید به اشتغال و سرزندگی تحصیلی را ندارد. در نتیجه فرضیه چهارم نیز مورد تأیید قرار نمی‌گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

باتوجه به آن که هدف از پژوهش حاضر، ارائه مدلی در راستای تبیین ارتباط امید به اشتغال و سرزندگی تحصیلی در دانشجویان به واسطه درگیری تحصیلی، بود، ابتدا رابطه میان متغیرهای پژوهش به وسیله همبستگی پیرسون محاسبه شد و باتوجه به این که میان امید به اشتغال با درگیری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی همبستگی معناداری به دست آمد، اما میان درگیری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی رابطه معناداری حاصل نشد، با حذف رابطه میان آن دو، مدل نظری پژوهش با استفاده از نرم‌افزار AMOS و مدل تحلیل مسیر مورد آزمون قرار گرفت و نتایج مشخص کردند که الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر با داده‌های آن، از برازش خوبی برخوردار است.

فرضیه اول پژوهش این بود که امید به اشتغال درگیری تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج مشخص کردند که امید به اشتغال به صورت مثبت و مستقیم درگیری تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. به عبارتی بر اساس نتایج حاصل، دانشجویانی که امید به اشتغال بیشتری دارند، از درگیری تحصیلی بیشتری نیز برخوردارند. تاکنون پژوهشی به طور مستقیم ارتباط میان این دو متغیر را بررسی نکرده است، اما ارتباط امید، توانایی استخدام پذیری، خوش‌بینی به آینده، آگاهی از آینده شغلی و افق زمانی با درگیری تحصیلی مورد بررسی قرار گرفته است. بر همین اساس این یافته حاصل از پژوهش با یافته‌های پژوهش پورفاطمی و مؤمنی مهموئی (۱۳۹۷)، چن و همکاران (۲۰۲۰)، ما و بینت (۲۰۲۱)، هم‌سویی دارد. پورفاطمی و مؤمنی مهموئی (۱۳۹۷)، نیز در پژوهشی ارتباط و تأثیر امید به اشتغال، در میزان درگیری تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان را نشان داده‌اند. مطالعه چن و همکاران (۲۰۲۰)، نیز نشان داد امید و موفقیت تحصیلی در طول زمان، به طور متقابل از طریق درگیری رفتاری، افزایش می‌یابد و سطح امید دانش‌آموزان ابتدایی به صورت غیرمستقیم و با واسطه درگیری رفتاری، بر موفقیت تحصیلی اثر می‌گذارد. داشتن امید به آینده همچون امید به امکان ادامه تحصیل و به دست آوردن جایگاه اجتماعی و اقتصادی مناسب، در میزان انگیزه تحصیلی دانشجویان، اثرگذاری بالایی دارد (اسنایدر، ۲۰۰۲). امید به اشتغال، یک حالت انگیزشی مثبت است که کار و اهداف مرتبط با کار را جهت می‌دهد و از مسیرها، عامل‌ها و اهداف مرتبط با کار، ایجاد می‌شود (بیانی و همکاران، ۱۳۹۵). تحقیقات حاکی از آن است که امید به اشتغال، علی‌رغم وجود فشارها و موانع، با بسترسازی و برقراری ارتباط فرد با آینده مسیر شغلی باعث افزایش درگیری شغلی و تحصیلی (پارک-تیلور و وارگاس^۱، ۲۰۱۲؛ دیمر و بلوستین^۲، ۲۰۰۷)، افزایش میزان موفقیت در به پایان رساندن تحصیلات (اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۲)، افزایش تصمیم‌گیری مسیر شغلی (جوتون و وترستون، ۲۰۰۶)

1. Park-Taylor & Vargas

2. Diemer & Blustein

وکاهش اهمال کاری و ترس از شکست (الکساندر و اویوگیبوزی^۱، ۲۰۰۷) می‌شود. در تبیین علت این یافته می‌توان گفت که دو حوزه کار و آموزش، برای دانشجویان، ارتباط نزدیکی باهم دارند. دانشجویانی که دید مثبتی درمورد شغل آینده خود دارند، تمایل دارند که در زندگی تحصیلی خود سخت‌کار کنند (ما و بینت، ۲۰۲۱). این در حالی است که آمار مربوط به وضعیت نیروی کار در تابستان ۱۴۰۲، نشان می‌دهد، ۹۰۵۱۴۹ نفر از جمعیت فارغ‌التحصیلان کشور، بیکار هستند؛ یعنی ۴۲/۸ درصد از بیکاران کشور را فارغ‌التحصیلان دانشگاهی تشکیل داده‌اند (طرح آمارگیری نیروی کار مرکز آمار ایران، ۱۴۰۲). ناامیدی از یافتن شغل موردنظر پس از اتمام تحصیلات دانشگاهی، بر انگیزش تحصیلی دانشجویان می‌تواند اثر بگذارد و باعث کاهش عملکرد تحصیلی و درگیری تحصیلی آن‌ها شود. دانشجویانی که سطح بالایی از استخدام‌پذیری ادراک‌شده دارند، تمایل دارند که در بحث‌های کلاسی و تعاملات با هم‌سالان خود، درگیری و مشارکت بیشتری داشته‌باشند (چن و همکاران، ۲۰۲۰). یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های موجود در انسان امیدوار بودن است. به عبارتی امید شامل تصورات و توجه انسان به آینده است، و تصور این که احتمال رسیدن به نتایج مثبت وجود دارد، فرد را به تلاش و امید (مک‌کلمنت و چوکنیوف^۲، ۲۰۰۸). از طرفی دیگر دانشجویان در دانشگاه تا اندازه زیادی نسبت به دوران مدرسه و به‌صورت ملموس‌تر، از آینده شغلی، فعالیت‌های تئوری و عملی و تربیت رشته تحصیلی خود آگاه می‌شوند. در نتیجه این آگاهی می‌تواند موجب ایجاد انگیزه، علاقه و امید بیشتر نسبت به رشته تحصیلی خود، و در پی آن افزایش درگیری عاطفی، افزایش درگیری شناختی برای تسلط عمیق بر دروس رشته موردعلاقه خود و درگیری رفتاری در جهت تعاملات بیشتر با دانشجویان دیگر و اساتید در محیط دانشگاه، شود.

فرضیه دوم پژوهش این بود که امید به اشتغال سرزندگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج نشان داد که امید به اشتغال به‌صورت مثبت و مستقیم سرزندگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. این یافته با نتایج پژوهش دهقانی و رستم اوغلی (۱۳۹۹)، یآوری و همکاران (۱۳۹۵)، بیان فر (۱۳۹۷)، صدوقی و حسام پور (۱۳۹۸)، آزادیان بجنوردی و همکاران (۱۳۹۹)، زینلی و همکاران (۱۳۹۹)، فرید و اشرف‌زاده (۱۴۰۰)، رامل و کاسنین (۲۰۱۸)، یوتسیدی و همکاران (۲۰۱۸)، که ارتباط میان امید و امید تحصیلی را با سرزندگی تحصیلی بررسی کرده‌اند، هم‌سویی دارد. به عنوان مثال، یافته‌های پژوهش دهقانی و رستم اوغلی (۱۳۹۹)، بیانگر وجود رابطه مثبت و معنی‌دار بین ادراک از محیط یادگیری و امید به اشتغال با سرزندگی تحصیلی دانشجویان، بود. نتایج پژوهش آنان نیز نشان می‌دهد ادراک از محیط یادگیری و امید به اشتغال، به‌صورت مثبت، توان پیش‌بینی از تغییرات سرزندگی تحصیلی را دارد. بر اساس پژوهش زینلی و همکاران (۱۳۹۹)، نیز امید به تحصیل با بهزیستی تحصیلی، بازدارنده رفتاری در دانش‌آموزان داوطلب ورود به دانشگاه‌ها رابطه مثبت و معنی‌داری دارد. نتایج تحقیق صدوقی و حسام‌پور (۱۳۹۵)، نیز بیانگر آن بود که امید و خودکارآمدی تحصیلی می‌تواند به‌طور معناداری سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند و می‌تواند با افزایش سطح امید و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان به افزایش شادکامی و به این ترتیب ارتقای سرزندگی تحصیلی در آن‌ها و افزایش توانایی حل‌کردن چالش‌ها و موانع تحصیلی آنان کمک کرد. در تبیین علت این یافته می‌توان گفت که امید به عنوان یکی از شاخص‌های توانمندی در بهزیستی مثبت افراد تلقی می‌شود. بک^۳ ناامیدی را نشانه هسته‌ای افسردگی و کاهش سرزندگی می‌داند و آن را فلج‌کننده اراده، و باعث تحمل‌ناپذیر شدن و میل به گریز از موقعیت معرفی می‌کند (یآوری و همکاران، ۱۳۹۵). اسنایدر نیز امید را یک هیجان انفعالی که در لحظات تاریک زندگی پدیدار می‌شود، نمی‌داند؛ بلکه امید را فرآیندی شناختی که افراد به‌وسیله آن فعالانه اهداف خود را دنبال می‌کنند، تعریف می‌کند (فردریکز و همکاران، ۲۰۰۴). امید به دنبال این است که به دانشجویان کمک می‌کند تا هدف‌های معناداری را برای خود، و مسیرهای متعددی را برای رسیدن به آن‌ها، مشخص کنند و آن‌ها را برانگیزد تا در این مسیرها اهداف را تعقیب کنند و در برخورد با چالش‌ها و موانع، با انتخاب مسیرهای جایگزین و مناسب آن‌ها را با موفقیت حل کنند. بنابراین امید و به‌طور خاص امید به آینده شغلی در دانشجویان که اشتغال از مهم‌ترین اهداف آن‌ها به‌شمار می‌آید، می‌تواند موجب افزایش اشتیاق و سرزندگی تحصیلی در آن‌ها شود. دانشجویان اگر راه صحیح برخورد با چالش‌ها و مشکلات روزمره تحصیلی را بلد باشند و همچنین امید به آینده شغلی خود داشته باشند، امیدوارانه به فعالیت‌های تحصیلی خود ادامه می‌دهند و به آسانی دست از تلاش نمی‌کشند. بنابر آنچه گفته‌شد منطقی به‌نظر می‌رسد که امید به اشتغال با سرزندگی تحصیلی در میان دانشجویان، رابطه مثبت و معنادار داشته باشد.

فرضیه دیگر پژوهش این بود که درگیری تحصیلی سرزندگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج مشخص کردند که درگیری تحصیلی توان پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی را ندارد. این یافته با یافته‌های پژوهش عباسی و همکاران (۱۳۹۴) هم‌سو و با نتایج ملائی و همکاران (۱۳۹۹)، مبنی

1. Alexander & Onwuegbuzie

2. Mc Clement & Chochinov

3. Beck

بر این که میان درگیری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی رابطه وجود دارد، ناهم‌سو است. در تبیین این یافته می‌توان به تقارن زمان گردآوری داده‌ها با دوره شیوع ویروس کرونا اشاره کرد که می‌تواند بر کم و کیف جمع‌آوری داده‌ها تأثیرگذار بوده باشد. با توجه به شرایط کشور به واسطه همه‌گیری بیماری کرونا و قرنطینه‌عمومی، دانشگاه‌ها تعطیل شدند و به‌صورت آنلاین و مجازی به فعالیت‌های خود ادامه دادند. در پی مجازی بودن کلاس‌های دانشگاهی، درگیری رفتاری دانشجویان برای حضور فعال در کلاس درس و محیط دانشگاه، و همچنین شرکت در مراسم‌های فوق‌برنامه و مشارکت با یکدیگر، کاهش یافت. براساس نتایج حاصل از پژوهش حاضر نیز میانگین درگیری تحصیلی دانشجویان گروه نمونه در حد متوسط ارزیابی شد. از طرفی دیگر در همین شرایط به دلیل چالش‌های جدید که آموزش مجازی و شرایط خاص کشور با خود به‌همراه داشت، دانشجویان موظف بودند که سرزندگی و تاب‌آوری خود را بیشتر کنند تا بتوانند از پس شرایط حاکم برآیند و باعث افزایش سرزندگی تحصیلی دانشجویان شد. براساس نتایج حاصل از پژوهش حاضر نیز سرزندگی تحصیلی دانشجویان گروه نمونه در حد خوب به‌دست آمده‌است. در نتیجه در چنین شرایطی نمی‌توان به وضوح تبیین کرد که کاهش یا افزایش سرزندگی تحصیلی در نتیجه افزایش چالش‌ها و تنش‌ها است یا در نتیجه کاهش و افزایش درگیری تحصیلی. با توجه به این که شرایط کشور و جهان در این دو سال گذشته، به جهت شیوع ویروس کوید-۱۹، شرایطی خاص و ویژه محسوب می‌شود و در طول تاریخ کم‌سابقه است و همچنین با توجه به این که بیماری کرونا زندگی انسان‌ها را در سراسر جهان و از جنبه‌های مختلف تحت‌تأثیر قرار داد، ویژگی‌های روان‌شناختی از جمله سرزندگی، تاب‌آوری، درگیری و مشارکت نیز از این تأثیرپذیری مستثنی نبودند. بنابراین، تبیین رابطه میان آن‌ها نیز تحت‌تأثیر قرار گرفته‌است. سرزندگی از نظر جسمی و ذهنی، احساس زنده بودن را منعکس می‌کند و ریشه در مفهوم زندگی دارد. سرزندگی شاخصی از سلامت فرد است و با هردو عامل جسمی و روان‌شناختی، به طور مستقیم و تعاملی ارتباط دارد. در سطح جسمی، به معنای احساس توانایی، سلامتی و پرنرژی بودن است و با عملکرد بدنی خوب، سلامت جسمی و رهایی از خستگی و بیماری در ارتباط است. با این اوصاف در شرایطی که سلامت جسمی افراد و اطرافیانشان در خطر است، سلامتی و سرزندگی شناختی نیز بی‌شک تحت‌تأثیر قرار می‌گیرد. از طرفی دیگر درگیری تحصیلی، کیفیت تلاش دانش‌آموزان و دانشجویان را، برای فعالیت‌های هدفمند آموزشی که مستقیم به نتایج مطلوب می‌رسد را، بیان می‌کند. در دوران آموزش آنلاین از آن‌جا که برای بسیاری از دانشجویان و اساتید شرایط تازگی داشت و از طرفی فشار مضاعفی را بر آن‌ها، برای آموزش و یادگیری، القا کرد و با توجه به این که تعامل مدرس - دانشجو از عوامل مؤثر بر درگیری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی است می‌توان نتیجه گرفت که عوامل مختلف و بسیاری بر وضعیت درگیری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در شرایط حاکم، اثرگذار بوده‌اند و لذا نوع و همبستگی رابطه میان آن‌ها را به وضوح نمی‌توان بیان کرد.

فرضیه آخر پژوهش این بود که امید به اشتغال به‌واسطه درگیری تحصیلی، سرزندگی تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند. مطابق نتایج پژوهش، درگیری تحصیلی توان پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی را ندارد؛ بنابراین نتوانست میان امید به اشتغال و سرزندگی تحصیلی نقش واسطه‌گری را ایفا کند. اما امید به اشتغال خود به‌صورت مستقیم توان پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی را داشت. در حالت عادی انتظار می‌رفت که درگیری تحصیلی دانشجویان که بیانگر فعالیت‌های هدفمند و مستقیم آن‌ها برای رسیدن به نتایج تحصیلی مطلوب و دل‌خواه است، با سرزندگی تحصیلی دانشجویان که میزان مقاومت و توانایی حل مسائل، چالش‌ها و موانع تحصیلی در آن‌ها را بیان می‌کند، ارتباط داشته باشد (روهینسا و همکاران، ۲۰۲۰؛ جوادی علمی و اسدزاده، ۱۳۹۹). همچنین پژوهش ثمری صفا و همکاران (۱۴۰۰)، که نقش درگیری تحصیلی را در افزایش سرزندگی تحصیلی تأیید می‌کند، اما نتایج پژوهش عباسی و همکاران (۱۳۹۴)، نشان داد که سرزندگی تحصیلی قدرت پیش‌بینی درگیری تحصیلی را ندارد. در تبیین آن می‌توان به این نکته اشاره کرد که به علت شیوع ویروس کووید-۱۹ و بیماری کرونا، افراد جامعه از جمله دانشجویان شرایط خاصی را تجربه کردند. وجود چنین جو خاصی از جمله قرنطینه عمومی و کلاس‌های مجازی، بسته شدن دانشگاه‌ها، کاهش رفت و آمدها و ارتباطات فیزیکی و حقیقی، بیماری و تهدید سلامت دانشجویان و اطرافیانشان، سوگ از دست‌رفتنگان به واسطه کرونا، اضطراب همه‌گیری و ... بر توانایی‌های روانی دانشجویان اثر گذاشته است و این عوامل به عنوان متغیرهای مزاحم که تمام افراد جامعه و نمونه را تحت تأثیر قرار دادند و قابل کنترل نیز نبودند، می‌توانند بر درگیری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانشجویان اثر گذاشته باشند، لذا رابطه میان آن‌ها را دستخوش تغییر کرده باشند. از سویی دیگر در تبیین این یافته باید گفت که در شرایط همه‌گیری بیماری و قرنطینه عمومی که اولویت‌های افراد تغییر کردند و حفظ سلامت جسم خود و اطرافیان بیش از پیش مهم شدند، احتمالاً دانشجویان نسبت به گذشته درگیری تحصیلی کمتری داشته‌باشند. به خصوص که تعطیلی دانشگاه‌ها درگیری رفتاری دانشجویان از جمله حضور در فعالیت‌های دانشگاهی، انجمن‌ها، مشارکت‌های کلاسی، کارهای گروهی را تحت تأثیر قرار داده بود. همچنین چالش آموزش مجازی و روش‌های جدید آموزشی نیز می‌تواند درگیری و سرزندگی تحصیلی دانشجویان را دستخوش تغییر کرده

باشند؛ بنابراین رابطه میان آن دو نیز از این تغییر مصون نمانده باشد و در نتیجه فرضیه پژوهش مبنی بر نقش واسطه‌ای درگیری تحصیلی در رابطه میان امید به اشتغال و سرزندگی تحصیلی تأیید نشود.

در نتیجه، امید به اشتغال بر میزان درگیری تحصیلی، درگیری رفتاری، شناختی و عاطفی و سرزندگی تحصیلی دانشجویان مؤثر است. امید به دست آوردن شغلی مرتبط با رشته تحصیلی و موردعلاقه دانشجویان، در تلاش آن‌ها برای افزایش درگیری و سرزندگی تحصیلی و در نتیجه آن موفقیت تحصیلی آن‌ها حائز اهمیت است. از جمله محدودیت‌های پژوهش، جامعه آماری آن بود که محدود به دانشجویان دانشگاه یزد در دو دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد بود؛ بنابراین برای تعمیم نتایج پژوهش به سایر جوامع آماری و در دوره‌های تحصیلی دیگر از جمله کاردانی و دکتری، و یا دانش‌آموزان در دوره‌های تحصیلی متفاوت، باید جانب احتیاط رعایت شود. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های بیشتری برای ارتقای سرزندگی تحصیلی در بین دانشجویان سایر دانشگاه‌ها نیز صورت گیرد. همچنین مطالعات آزمایشی و نیمه‌آزمایشی نیز در رابطه با موضوع پژوهش انجام شود. پژوهش حاضر از نوع همبستگی بوده؛ بنابراین استنباط علی باید با احتیاط صورت گیرد. پیشنهاد می‌شود بسترهای لازم جهت درگیری رفتاری بیشتر دانشجویان در محیط دانشگاه و تعامل هرچه بیشتر آن‌ها با یکدیگر در فضای آموزشی و همچنین با برگزاری کارگاه‌های آموزشی، زمینه تحریک بیشتر دانشجویان برای استفاده از فرایندهای شناختی در جهت یادگیری عمیق و درک مفهوم، فراهم آید. با به کارگیری اساتید خبره و آگاه در زمینه روان‌شناسی تربیتی جهت ارائه خدمات مشاوره‌ای به دانشجویان در کلاس‌های درس، کارگاه آموزش سرمایه روان‌شناختی به منظور ارتقا و تقویت درگیری تحصیلی دانشجویان، کارگاه‌های آموزشی مربوط به رشته مشغول به تحصیل، ایجاد روابط مثبت سالم با دانشجویان، معرفی افراد تحصیل کرده موفق که در حوزه کارآفرینی و اشتغال شاخص‌اند، بسترهای افزایش درگیری و سرزندگی تحصیلی دانشجویان فراهم شود. با ایجاد محیطی امن، توأمان با حس امید و اعتماد و اطمینان برای زمینه‌های امیدآفرینی شغلی در دانشجویان، فراهم شود.

تقدیر و تشکر

بدین‌وسیله از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه یزد به‌خاطر حمایت معنوی در اجرای پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی تربیتی نویسنده اول، مصوب دانشگاه یزد در سال ۱۴۰۱ است. نویسندگان برخورد لازم می‌دانند از کلیه عزیزانی که نهایت همکاری را در اجرای این پژوهش داشته‌اند، کمال تشکر و قدردانی را به عمل آورند.

References

- Abbasi M., Avadi N., Shafiee H. (2016). Role of Social Well-Being and Academic Vitality in Predicting the Academic Motivation in Nursing Students. *Educ Strategy Med Sci*, 8 (6): 49-54. <http://edcbmj.ir/article-1-899-en.html> [In Persian].
- Alexander. E. S., & Onwuegbuzie. A. J. (2007). Academic procrastination and the role of hope as a coping strategy. *Personality and individual differences*, 42(7): 1301-1310. Doi: [10.1016/j.paid.2006.10.008](https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.10.008)
- Alrashidi. O., Phan. H. P., & Ngai. B. H. (2016). Academic Engagement: An Overview of Its Definitions, Dimensions, and Major Conceptualisations. *International Education Studies*, 9(12), 41-52. Doi: [10.5539/ies.v9n12p41](https://doi.org/10.5539/ies.v9n12p41)
- Appleton. J. J., Christenson. S. L., & Furlong. M. J. (2008). Student engagement with school: Critical conceptual and methodological issues of the construct. *Psychology in the Schools*, 45(5), 369-386. Doi: [10.1002/pits.20303](https://doi.org/10.1002/pits.20303)
- Aydin. G., & Michou. A. (2020). Self-determined motivation and academic buoyancy as predictors of achievement in normative settings. *British Journal of Educational Psychology*, 90(4), 964-980. Doi: [10.1111/bjep.12338](https://doi.org/10.1111/bjep.12338)
- Azadian Boinordi. M., Bakhtiarnour. S., Makvandi. B., & Ehteshamzadeh. P. (2020). Internal and External Developmental Assets and Academic Well-Being: The Mediating Role of Academic Buoyancy. *Journal of Developmental Psychology Iranian Psychologists*, 16(64), 426-436. https://jip.stb.iau.ir/article_676236.html?lang=en [In Persian].
- Azemi. K., Shehni Yailagh. M., & Omidian. M. (2021). The Effect of Personal Best Goals and Social-Emotional Learning on Academic Engagement through the Mediation of Academic Buoyancy. *The Journal of New Thoughts on Education*, 17(2), 179-201. Doi: [10.22051/jontoe.2021.31205.3036](https://doi.org/10.22051/jontoe.2021.31205.3036) [In Persian].
- Bayanfar. F. (2018). The effectiveness of group hope therapy based on Snyder's approach on students' academic self-efficacy beliefs, academic vitality and psychological well-being. *Educational Leadership & administration*, 12(3), 31-51. https://edu.garmsar.iau.ir/article_545807.html [In Persian].

- Bayani, A. A., Bavani, A., Raiabi, A. (2016). The Relationship Between Psychological Capital, Hope for Employment and Academic Burnout With Mental Health Among Students of Islamic Azad University- Azadshahr Branch: A Path Analysis. *JHPM*, 5(5), 40-47. Doi: [10.21859/jhpm-06016](https://doi.org/10.21859/jhpm-06016) [In Persian].
- Bostwick, K. C. P., Martin, A. J., Collie, R. J., Burns, E. C., Hare, N., Cox, S., Flesken, A., & McCarthv, I. (2022). Academic buoyancy in high school: A cross-lagged multilevel modeling approach exploring reciprocal effects with perceived school support, motivation, and engagement. *Journal of Educational Psychology*. Doi: [10.1037/edu0000753](https://doi.org/10.1037/edu0000753)
- Chen, J., Scott Huebner, E., Tian, L. (2020). Longitudinal relations between hope and academic achievement in elementary school students: Behavioral engagement as a mediator. *Learning and Individual Differences*, 78. Doi: [10.1016/j.lindif.2020.101824](https://doi.org/10.1016/j.lindif.2020.101824)
- Cho, M.-H., & Cho, Y. (2014). Instructor scaffolding for interaction and students' academic engagement in online learning: Mediating role of perceived online class goal structures. *The Internet and Higher Education*, 21, 25–30. Doi: [10.1016/j.iheduc.2013.10.008](https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2013.10.008)
- De Pretto, L., Mansilla, O., Russo, E., Shin, S.-H., & Tan, D. F. (2020). The Experience of Hope among Italian Undergraduate Students. *Current Psychology*, 41(4), 1-12. Doi: [10.1007/s12144-020-01057-9](https://doi.org/10.1007/s12144-020-01057-9).
- Dehghani, M., & Roostamogliv, Z. (2020). Predicting Academic Vitality Based on Perception of Learning Environment and Hope for Employment in Physical Education Students. *Journal of Educational Psychology Studies*, 17(38), 153-173. Doi: [10.22111/jeps.2020.5308](https://doi.org/10.22111/jeps.2020.5308) [In Persian].
- Dehghanizadeh, M.; Hossein Chari, M. (2011). Academic Vitality and Perception of family Communication Pattern: The mediating role of self-efficacy. *Education and Learning Studies*. 4(2), 21-47. Doi: [10.22099/JSLI.2013.1575](https://doi.org/10.22099/JSLI.2013.1575) [In Persian].
- Diemer, M.A., Blustein, D.L. (2007). Vocational Hope and Vocational Identity: Urban Adolescents' Career Development. *Journal of Career Assessment*. 15(1):98-118. Doi: [10.1177/1069072706294528](https://doi.org/10.1177/1069072706294528)
- Dolzan, M., Sartori, R., Charkhabi, M., & De Paola, F. (2015). The effect of school engagement on health risk behaviours among high school students: Testing the mediating role of self-efficacy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 205, 608-613. Doi: [10.1016/j.sbspro.2015.09.091](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.09.091)
- Farid, A., & Ashrafzade, T. (2021). Causal Explanation of Academic Buoyancy Based on Teacher-Student Interaction, Self-Efficacy and Academic Hope. *The Journal of New Thoughts on Education*, 17(2), 203-227. Doi: [10.22051/jontoe.2021.31522.3052](https://doi.org/10.22051/jontoe.2021.31522.3052) [In Persian].
- Feldman, D. B., & Kubota, M. (2015). Hope, self-efficacy, optimism, and academic achievement: Distinguishing constructs and levels of specificity in predicting college grade-point average. *Learning and Individual Differences*, 37, 210–216. Doi: [10.1016/j.lindif.2014.11.022](https://doi.org/10.1016/j.lindif.2014.11.022)
- Finn, J. D., & Rock, D. A. (1997). Academic success among students at risk for school failure. *Journal of Applied Psychology*, 82(2);221–234. Doi: [10.1037/0021-9010.82.2.221](https://doi.org/10.1037/0021-9010.82.2.221)
- Fredricks, J.A., Blumenfeld, P.C., Paris, A.H. (2004). School Engagement: Potential of the Concept. State of the Evidence. *Review of Educational Research*; 74(1), 59-109. Doi: [10.3102/00346543074001059](https://doi.org/10.3102/00346543074001059)
- Ghoreishi Rad, F. (2008). The Requirement of Future Optimistic Occupation for the Humanity Students. *Isfahan University Research Journal*. 29(1), 66-47. <http://ensani.ir/file/download/article/20120426103442-2180-75.pdf> [In Persian].
- Glanville, J. L., & Wildhagen, T. (2007). The measurement of school engagement: Assessing dimensionality and measurement invariance across race and ethnicity. *Educational and Psychological Measurement*, 67(6), 1019–1041. Doi: [10.1177/0013164406299126](https://doi.org/10.1177/0013164406299126)
- Granziera, H., Liem, G.A.D., Chong, W.H., Martin, A.J., Collie, R.J., Bishop, M., & Tynan, L. (2022). The role of teachers' instrumental and emotional support in students' academic buoyancy, engagement, and academic skills: A study of high school and elementary school students in different national contexts. *Learning and Instruction*. 80(1), 1-14. Doi: [10.1016/j.learninstruc.2022.101619](https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2022.101619)
- Habibi, A., Kolah, B. (2022). *Structural equation modeling and factor analysis*. Tehran: University Jihad, second edition. [In Persian].
- Hirvonen, R., Yli-Kivistö, L., Putwain, D. W., Ahonen, T., & Kiuru, N. (2019). School-related stress among sixth-grade students—Associations with academic buoyancy and temperament. *Learning and Individual Differences*, 70, 100–108. Doi: [10.1016/j.lindif.2019.01.012](https://doi.org/10.1016/j.lindif.2019.01.012)
- Hosseinchari, M., Ghezhebigloo, F., & Jowkar, B. (2019). Mediation Role of Goal orientation in the Relationship between teacher-student interaction and Self-efficacy with Academic Buoyancy. *Educational Psychology*, 15(52), 45-85. doi: [10.22054/jep.2019.26393.2022](https://doi.org/10.22054/jep.2019.26393.2022) [In Persian].
- Jafari, A., nadi, M. A., & manshaee, G. (2021). Development and Validation of a self-directed learning training package and determining its effectiveness on academic enthusiasm and academic vitality in

- students. *Research in Curriculum Planning*, 18(68), 103-123. Doi: [10.30486/jsre.2021.1905878.1701](https://doi.org/10.30486/jsre.2021.1905878.1701) [In Persian].
- Javadi elmi, L. & Asadzadeh, H. (2020). Structural Equation Modeling of Students' academic engagement based on Academic Help-Seeking, Transformational teaching, perceived social support with the Mediation Role of Academic Buoyancy. *Social Psychology Research*, 10(37), 101-122. Doi: [10.22034/spr.2020.109699](https://doi.org/10.22034/spr.2020.109699) [In Persian].
- Juntunen, C. L. & Wettersten, K. B. (2006). Work hone: Development and initial validation of a measure. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 94-106. Doi: [10.1037/0022-0167.53.1.94](https://doi.org/10.1037/0022-0167.53.1.94)
- Kamaei, A., Asgari, P., Heidari, A., Naderi, F., & Makvandi, B. (2020). Causal relationship between achievement goals and academic performance through mediating of academic buoyancy in secondary high school girl students. *Journal of Research in Educational Science*, 14(48), 109-125. https://www.jiera.ir/article_105075.html?lang=en [In Persian].
- khaksar, M., dortai, F., ebrahimi ghavam abadi, S., & sadipour, E. (2018). Designing and validating a school-based educational package based on the choice theory and determining its effectiveness on academic buoyancy. *Journal of Educational Psychology Studies*, 15(31), 111-144. Doi: [10.22111/jeps.2018.4272](https://doi.org/10.22111/jeps.2018.4272) [In Persian].
- Khaledi, B., Akbari, M., Jadidi, H., & Karimi, K. (2020). Relationship between Educational Vitality based on Academic Meaning and Emotional Fatigue with Mediating Role of students' Emotional Self-efficacy. *Educational Development of Judishapur*, 11(3), 271-283. Doi: [10.22118/edc.2020.210197.1205](https://doi.org/10.22118/edc.2020.210197.1205) [In Persian].
- Lippman, L. Rivers, A. (2008). Assessing School Engagement: A Guide for Out-of-School Time Program Practitioners. *Washington, DC: Child Trends*. <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:73104999>
- Ma, Y., & Bennett, D. (2021). The relationship between perceived employability, academic engagement and stress among higher education students in China. *Education + Training*. Doi: [10.1108/ET-07-2020-0219](https://doi.org/10.1108/ET-07-2020-0219).
- Marques, S. C., Gallagher, M. W., & Lopez, S. J. (2017). Hope- and academic-related outcomes: A meta-analysis. *School Mental Health: A Multidisciplinary Research and Practice Journal*, 9(3), 250-262. Doi: [10.1007/s12310-017-9212-9](https://doi.org/10.1007/s12310-017-9212-9)
- Martin, A. J. (2013). Academic buoyancy and academic resilience: Exploring 'everyday' and 'classic' resilience in the face of academic adversity. *School Psychology International*, 34(5), 488-500. Doi: [10.1177/0143034312472759](https://doi.org/10.1177/0143034312472759)
- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2008). Academic buoyancy: Towards an understanding of students' everyday academic resilience. *Journal of School Psychology*, 46(1), 53-83. Doi: [10.1016/j.jsp.2007.01.002](https://doi.org/10.1016/j.jsp.2007.01.002)
- Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2020). Investigating the reciprocal relations between academic buoyancy and academic adversity: Evidence for the protective role of academic buoyancy in reducing academic adversity over time. *International Journal of Behavioral Development*, 44(4), 301-312. Doi: [10.1177/0165025419885027](https://doi.org/10.1177/0165025419885027)
- Martin, A. J & Marsh, H. W. (2006). Academic resilience and its psychological and educational correlates: a construct validity approach. *psychology in the school*. 43(3), 267-281. Doi: [10.1002/pits.20149](https://doi.org/10.1002/pits.20149)
- Masten A. S. (2004). Regulatory processes, risk, and resilience in adolescent development. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1021, 310-319. Doi: [10.1196/annals.1308.036](https://doi.org/10.1196/annals.1308.036)
- Mc Clement SF, Chochinov HM. (2008). Hope in advanced cancer patients. *Eur J Cancer*; 44(8), 1169-74. Doi: [10.1016/j.ejca.2008.02.031](https://doi.org/10.1016/j.ejca.2008.02.031)
- Memarian, A., Abedi, A., Shoostari, M., & Alipoor, A. (2015). The effect of Martin cognitive - behavioral multifaceted interventions on academic motivation of third grade female students. *New Educational Approaches*, 10(1), 121-142. [In Persian].
- Mollaei, F., heizi, M., Yosefi Afrashteh, M., & Morovvati, Z. (2020). The mediating role of mindfulness in the relationship of academic engagement and academic vitality of female second-grade secondary high school students of Zanjan. *Journal of Research in Educational Science*, 14(48), 75-90. https://www.jiera.ir/article_105074.html?lang=en [In Persian].
- Nystrand, M., & Gamoran, A. (1991). Instructional discourse, student engagement, and literature achievement. *Research in the Teaching of English*. 261-290. <https://www.istor.org/stable/40171413>
- Park-Taylor, J. Vargas, A. (2012). Using the Constructs Multifocality, Work Hone, and Possible Selves with Urban Minority Youth. *The Career Development Quarterly*, 60(3); 243-253. Doi: [10.1002/j.2161-0045.2012.00020.x](https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2012.00020.x)
- Pourfatimi, A: Momeni Mehmoui, H. (2017). Investigating the relationship between the perception of educational justice and the awareness of the future career with the academic enthusiasm of the students

- of the University of Medical Sciences. *Journal of Medical Education and Development*, 13 (4), 332-344. [10.18502/jmed.v13i4.526](https://doi.org/10.18502/jmed.v13i4.526) [In Persian].
- Rameli, M. R. M. & Azlina, K. (2018). Framework of school student's academic buoyancy in mathematics: The roles of achievement goals orientations and self-Regulation. *Advanced science letters*, 24(1), 553-555. Doi:[10.1166/asl.2018.12068](https://doi.org/10.1166/asl.2018.12068)
- Razavi, S. M. H., Boroumand, M. R., & Azimi Delarestaghi, A. (2020). Studying the Hope Status for Employment of Students and Graduates in Physical Education and Sport Sciences. *Sport Management Studies*, 12(61), 171-190. Doi: [10.22089/smrj.2019.7470.2584](https://doi.org/10.22089/smrj.2019.7470.2584) [In Persian].
- Robavo-Tamavo, M., Blanco-Donoso, L.M., J. Roman, F. et al. (2020). Academic Engagement: A diary Study on the Mediating role of Academic Support. *Learning and Individual Difference*, 80: 1-12. Doi:[10.1016/j.lindif.2020.101887](https://doi.org/10.1016/j.lindif.2020.101887)
- Rohinsa, M., Cahvadi, S., Diunaidi, A., Zulrikza Iskandar, T.B. (2020). Effect of Parent Support on Engagement Through Need Satisfaction and Academic Buoyancy. *Utopia y Praxis Latinoamericana*, 25(6), 144-153. Doi:[10.5281/zenodo.3987593](https://doi.org/10.5281/zenodo.3987593)
- Sadoughi M., Hesamnour F. (2019). The Mediating Role of Happiness in the Relation between Hope and Academic Self-Efficacy with Academic Buoyancy among Students. *Rooyesh*, 8 (9):21-30. [20.1001.1.2383353.1398.8.9.21.3](https://doi.org/10.1001.1.2383353.1398.8.9.21.3) [In Persian].
- Salmela-Aro, K. (2015). Toward a new science of academic engagement. *Research in Human Development*, 12(3-4), 304-311. Doi:[10.1080/15427609.2015.1068038](https://doi.org/10.1080/15427609.2015.1068038)
- Samari safa J., Dashti M., Pouredel M. (2021). Development of a Model of Academic Buoyancy based on with School Connection, Family's Emotional Atmosphere, Motivation, Self-efficacy and Academic Engagement of Students. *QJCR*, 20 (77):225-256. Doi: [10.18502/qjcr.v20i77.6149](https://doi.org/10.18502/qjcr.v20i77.6149) [In Persian].
- Samavi, S. A., Samavi, S. A., & Hasheminoor, S. (2023). Presenting a causal model of academic vitality based on academic attitudes Emotional self-regulation and positive youth development. *Journal of Educational Psychology Studies*, 20(49), 121-103. Doi: [10.22111/jeps.2023.42287.5024](https://doi.org/10.22111/jeps.2023.42287.5024) [In Persian].
- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: Rainbows in the mind. *Psychological inquiry*, 13(4), 249-275. Doi: [10.1207/S15327965PLI1304_01](https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1304_01)
- Snyder, C. R., LaPointe, A. B., Jeffrey Crowson, J., & Early, S. (1998). Preferences of high-and low-hope people for self-referential input. *Cognition & Emotion*, 12(6), 807-823. Doi: [10.1080/026999398379448](https://doi.org/10.1080/026999398379448)
- Solberg, P. A., Hopkins, W. G., Ommundsen, Y., & Halvari, H. (2012). Effects of three training types on vitality among older adults: A self-determination theory perspective. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(4), 407-417. Doi: [10.1016/j.psychsport.2012.01.006](https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2012.01.006)
- Thomas, C. L., & Allen, K. (2021). Driving engagement: investigating the influence of emotional intelligence and academic buoyancy on student engagement. *Journal of Further and Higher Education*, 45(1), 107-119. Doi:[10.1080/0309877X.2020.1741520](https://doi.org/10.1080/0309877X.2020.1741520)
- Tinto, V. (1975). Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. *Review of Educational Research*, 45(1), 89-125. Doi: [10.3102/00346543045001089](https://doi.org/10.3102/00346543045001089)
- Truta, C., Parv, L., & Topala, I. (2018). Academic engagement and intention to drop out: Levers for sustainability in higher education. *Sustainability*, 10(12), 4637. Doi: [10.3390/su10124637](https://doi.org/10.3390/su10124637)
- Work force census plan (2023). Bureau of Population, Labor and Household Economy, *Iran Statistics Center*. Summer 2023.
- Yavari, H., dartai, F., & Asadzadeh, H. (2017). Effectiveness of Hope Education on Academic Liveliness of Secondary School Students. *Journal of Research in Educational Science*, 10(35), 21-34. [20.1001.1.23831324.1395.10.35.2.5](https://doi.org/10.1001.1.23831324.1395.10.35.2.5) [In Persian].
- Yotsidi, V., Pagoulidou, A., Kvriazos, T., & Stalikas, A. (2018). The Role of Hope in Academic and Work Environments: An Integrative Literature Review. *Psychology*, 9, 385-402. Doi: [10.4236/psych.2018.93024](https://doi.org/10.4236/psych.2018.93024)
- Zeinali, S., Akbari, B., Sadeghi, A., & Moghtader, L. (2020). Structural Model of the Relationship between Transformational Capitals and Study Hope with Academic Welfare and Behavioral Inhibition with the Mediating Role of Academic Retention among University Volunteer Students. *SALAMAT-I IJTIMAI (Community Health)*, 8(1), 1-12. Doi: [10.22037/ch.v8i1.31234](https://doi.org/10.22037/ch.v8i1.31234) [In Persian].